

Ši informacijos suvestinė parengta kartu su *ES notariatų taryba (CNUe)*.

1 Kaip išdėstoma paskutinė valia dėl turto palikimo (testamentu, bendroju testamentu, paveldėjimo susitarimu)?

Kiekvienas 18 metų ar vyresnis sveiko proto asmuo, sudarydamas testamentą, gali pareikšti paskutinę valią dėl turto palikimo.

Testatorius gali testamentu palikti visą savo turtą. Išskirtinis Bulgarijos teisės bruožas yra tai, kad privalomoji testatoriaus arba testamentinio nesudariusio palikėjo palikimo dalis visais atvejais negali būti keičiama testamentine valia, todėl preziumuojama, kad ši testamentinė valia taikoma tik disponuojamai to turto daliai.

Testamentinė valia gali būti taikoma visam testatoriaus turtui, to turto daliai arba konkrečiam daiktui.

Be to, testamentinė valia gali būti sąlyginė.

Paveldėjimo įstatyme (bulg. *Zakon za nasledstvoto*) reikalaujama, kad testamentinė valia būtų išreikšta nustatyta forma, taigi, bet kuris dokumentas, kuriuo nukrypstama nuo tos formos, negalioja.

Atkreiptinas dėmesys, kad pagal Bulgarijos teisę dviem ar daugiau asmenų neleidžiama pareikšti testamentinės valios tuo pačiu testamentu, nesvarbu, ar ši testamentinė valia būtų pareikšta jų tarpusavio naudai, ar trečiųjų šalių naudai.

Teisės aktuose numatytos dvi testamentinio formos: ranka surašomas testamentas arba notaro patvirtintas testamentas.

Ranka surašomas testamentas turi būti surašomas tik testatoriaus ranka. Testatorius privalo nurodyti testamentinio surašymo datą ir jį pasirašyti. Parašas turi būti dedamas po pareikšta testamentine valia. Testamentą užklijuotame voke galima perduoti saugoti notarui. Tokiu atveju notaras ant voko pažymi, kad testamentas perduotas saugoti. Pareikšimą dėl testamentinio perdavimo saugoti pasirašo testatorius ir notaras ir apie jį įrašoma specialiame registre.

Ranka surašomą testamentą galima palikti saugoti notarui ar kitam asmeniui, kuris turi prašyti notaro testamentą paskelbti iš karto, kai tik jis sužino apie testatoriaus mirtį.

Jeigu tas asmuo į notarą nesikreipia, bet kuri suinteresuotoji šalis gali kreiptis į apylinkės teisėją, kuris turi kompetenciją pagal palikimo atsiradimo vietą, ir prašyti nustatyti terminą, per kurį notarui perduotas testamentas turi būti paskelbtas.

Notaras testamentą paskelbia parengdamas pareikšimą, kuriame aprašo testamentinio būklę ir pažymi apie testamentinio voko atplėšimą. Pareikšimą pasirašo testamentą įteikęs asmuo ir notaras. Popieriuje užrašytas testamentas pridedamas prie pareikšimo, o minėti asmenys ant kiekvieno puslapio užrašo savo inicialus.

Notaro patvirtintą testamentą notaras sudaro dviejų liudytojų akivaizdoje.

Testatorius žodžiu pareiškia savo valią notarui, kuris ją tiksliai užrašo ir tuomet perskaito testatoriui dviejų liudytojų akivaizdoje. Notaras testamente užrašo pastabą, kad šie oficialūs reikalavimai buvo įvykdyti, ir nurodo tikslią testamentinio sudarymo vietą ir datą. Po to testamentą pasirašo testatorius, liudytojai ir notaras.

Jeigu testatorius negali pasirašyti testamentinio, jis privalo nurodyti tokio negalėjimo priežastį ir notaras šį pareikšimą užrašo prieš perskaitydamas testamentą. Skelbdamas notaro patvirtintą testamentą, notaras, kuriam jis buvo paliktas saugoti, parengia pareikšimą, kuriame aprašo testamentinio būklę ir pažymi apie voko atplėšimą. Pareikšimą pasirašo notaras. Popieriuje užrašytas testamentas pridedamas prie pareikšimo, o minėti asmenys ant kiekvieno puslapio užrašo savo inicialus.

Testamentas gali būti konkrečiai atšauktas nauju testamentu arba notarinio aktu, kuriame testatorius konkrečiai pareiškia, kad jis visiškai arba iš dalies atšaukia savo ankstesnę valią.

2 Ar paskutinė valia turi būti registruojama, ir jeigu taip, kokių būdu?

Pagal galiojančias Registracijos taisykles, paskelbtų testamentų, susijusių su nekilnojamoju turtu arba teisėmis į nekilnojamąjį turtą, kopijų registracija yra privaloma.

Be to, kiekviena registro tarnyba veda abėcėlinę rodyklę, skirtą notariniams byloms ir testamentams. Toje rodyklėje taip pat yra užregistruoti testatorių, kurių notaro patvirtintus testamentus notari įvykdė, vardai ir pavardės, testamentinio atšaukimo atvejai ir testatoriai, kurių ranka surašyti testamentai buvo perduoti notarams saugoti. Tokiu atveju prie testatoriaus vardo ir pavardės prirašomi notarinę bylą tvarkančio arba ranka surašytą testamentą saugančio notaro vardas ir pavardė.

3 Ar taikomi laisvės išreikšti paskutinę valią dėl turto palikimo apribojimai (pvz., privalomoji palikimo dalis)?

Kaip jau nurodyta, Bulgarijos teisėje ribojama laisvė pareikšti paskutinę valią dėl turto palikimo. Šie apribojimai nustatyti testatoriaus artimiausių giminių, t. y. pergyvenusio sutuoktinio, vaikų, o jeigu testatorius neturėjo palikuonių (vaikų ar anūkų) – mirusiojo tėvų, naudai.

Šie apribojimai nustatyti Paveldėjimo įstatymo 28 ir 29 straipsniuose ir taikomi tik tais atvejais, kai testatorius turi palikuonių, pergyvenusių tėvų ar sutuoktinį. Tokiais atvejais testatorius neturi teisės pareikšti tokios testamentinio valios ar dovanoti turto taip, kad tai neigiamai paveiktų tų asmenų privalomąjį palikimo dalį. Privalomajai palikimo daliai nepriklausantis turtas sudaro palikimo dalį, kuria testatorius gali disponuoti.

Jeigu testatorius neturi pergyvenusio sutuoktinio, teisės nuostatoje privalomoji palikimo dalis apibrėžiama taip:

1) jeigu yra vienas vaikas (įskaitant įvaikį) ar to vaiko palikuonių – pusė testatoriaus turto;

2) jeigu yra du ar daugiau vaikų ar jų palikuonių – du trečdaliai testatoriaus turto.

Pergyvenusio tėvo (motinos) arba tėvų privalomoji palikimo dalis yra lygi trečdaliui palikimo, o sutuoktinio privalomoji palikimo dalis yra lygi pusei palikimo, jeigu sutuoktinis yra vienintelis įpėdinis, arba trečdaliui palikimo, jeigu mirusiojo tėvai yra gyvi.

Jeigu yra palikuonių ir pergyvenęs sutuoktinis, sutuoktinio privalomoji palikimo dalis yra lygi kiekvieno vaiko privalomajai palikimo daliai. Šiais atvejais disponuojama palikimo dalis sudaro trečdalį palikimo, jeigu yra vienas vaikas, ketvirtadalį palikimo, jeigu yra du vaikai, ir šeštadalį palikimo, jeigu yra trys ar daugiau vaikų.

4 Jei paskutinė valia dėl turto palikimo neišreikšta, kas yra paveldėtojas ir kiek turto paveldi?

Jeigu mirusysis nesudarė testamentinio, palikimą paveldi jo įpėdiniai pagal įstatymą, vadovaujantis toliau nustatytais taisyklėmis.

Jeigu mirusysis buvo nesuituokęs ir neturėjo vaikų, pergyvenusiems tėvams arba pergyvenusiam (-iai) tėvui (motinai) palikimas padalijamas lygiomis dalimis (Paveldėjimo įstatymo (ZN) 6 straipsnis).

Jeigu mirusysis turėjo tik antros arba aukštesnio laipsnio tiesiosios aukštutinės linijos giminaičių, lygiomis dalimis paveldi artimiausi mirusiojo giminaičiai (ZN 7 straipsnis).

Jeigu yra tik pergyvenusių brolių ir seserų, jie paveldi lygiomis dalimis (ZN 8 straipsnio 1 dalis).

Jeigu yra pergyvenusių brolių ir seserų ir antro arba aukštesnio laipsnio tiesiosios aukštutinės linijos giminaičių, pirmieji gauna du trečdalius palikimo, o antrieji – trečdalį palikimo (ZN 8 straipsnio 2 dalis).

Jeigu mirusysis nebuvo susituokęs, tačiau turi pergyvenusių vaikų (įskaitant įvaikius), jie paveldi lygiomis dalimis (ZN 5 straipsnio 1 dalis). Anksčiau mirusio vaiko palikimo dalis pereina jo palikuonims paveldėjimo (atstovavimo) eilės tvarka.

Jeigu mirusysis turi sutuoktinį, tačiau neturi vaikų, tiesiosios aukštutinės linijos giminaičių, brolių ir seserų ar jų palikuonių, visą palikimą paveldi sutuoktinis (ZN 9 straipsnis).

Tais atvejais, kai mirusiojo palikimą sutuoktinis paveldi kartu su tiesiosios aukštutinės linijos giminaičiais arba broliais ir seserimis ar jų palikuoniais, sutuoktinis paveldi pusę palikimo, jeigu paveldima praėjus ne daugiau kaip 10 metų nuo santuokos sudarymo. Priešingu atveju sutuoktinis gauna du trečdalius palikimo. Tais atvejais, kai mirusiojo palikimą sutuoktinis paveldi kartu su tiesiosios aukštutinės linijos giminaičiais ir broliais ir seserimis ar jų palikuoniais, sutuoktinis paveldi trečdalį palikimo pirmuoju atveju ir pusę palikimo antruoju atveju.

Jeigu mirusysis turi sutuoktinį ir vaikų, sutuoktinis ir vaikai paveldi lygiomis dalimis (ZN 9 straipsnio 1 dalis).

Jeigu nėra asmenų, kompetentingų paveldėti pirmiau aptartais atvejais, arba jeigu visi įpėdiniai atsisako palikimo arba atsisako teisės jį priimti, palikimas pereina valstybei, išskyrus kilnojamąjį turtą, būstus, dirbtuves ir automobilių stovėjimo garažus, taip pat visų pirma gyvenamosios paskirties statybai skirtus žemės sklypus ir nekilnojamąjį turtą – šis turtas tampa savivaldybės, kurioje jis yra, nuosavybe.

5 Kokia institucija kompetetinga:

5.1 spręsti paveldėjimo klausimus?

Palikimą galima priimti raštu kreipiantis į apylinkės, kurioje atsiranda palikimas, teisėją – tuo atveju palikimo priėmimas įregistruojamas specialiaame registre. Palikimas taip pat laikomas priimtu, kai, nesikreipdamas raštu, įpėdinis atlieka veiksmą, kuriuo aiškiai parodo savo ketinimą priimti palikimą, arba kai įpėdinis slepia paveldėtą turtą. Pastaruoju atveju įpėdinis netenka savo teisės gauti nusišlėptą palikimo dalį.

Palikimą taip pat galima priimti pagal sudarytą palikimo apyrašą – šiuo atveju įpėdinis atsako tik paveldėtu turtu.

Tokiais atvejais palikimo priėmimas pagal apyrašą turi būti atliekamas raštu apylinkės teisėjo akivaizdoje per tris mėnesius nuo tos dienos, kurią įpėdinis sužinojo apie palikimo atsiradimą. Apylinkės teisėjas šį terminą gali pratęsti ne ilgiau kaip trimis mėnesiais.

Apylinkės teisėjas, veikdamas bet kurios suinteresuotosios šalies prašymu ir iškvietęs paveldėjimo teisę turintį asmenį, nustato terminą, per kurį tas asmuo turi padaryti pareiškimą dėl palikimo priėmimo arba atsisakymo. Jeigu įpėdiniui iškeliami teismo byla, terminą nustato bylą nagrinėjantis teismas. Jeigu įpėdinis per nustatytą terminą nepadaro pareiškimo, jis netenka teisės priimti palikimo.

Šiuo atveju įpėdinio pareiškimas įregistruojamas specialiaame palikimo priėmimo ir atsisakymo pareiškimų registre.

Priimti palikimą pagal apyrašą privaloma jaunesniems nei 18 metų asmenims, asmenims, pripažintiems nekompetentingais tvarkyti savo reikalus, taip pat valstybei ir visuomeninėms organizacijoms, ir apie tokį priėmimą turi būti pareiškiami raštu per tris mėnesius nuo tos dienos, kai sužinoma apie palikimo atsiradimą. Priėmimas įregistruojamas specialiaame registre, šį registrą tvarko apylinkės, kurioje atsiranda palikimas, teismas.

Ranka surašytą testamentą turintis asmuo iš karto, kai sužino apie testatoriaus mirtį, turi perduoti testamentą notarui, kad šis jį paskelbtų.

Bet kuri suinteresuotoji šalis gali kreiptis į apylinkės teisėją, kuris turi kompetenciją pagal palikimo atsiradimo vietą, ir prašyti nustatyti terminą, per kurį notarus perduotas testamentas turi būti paskelbtas.

Notaras testamentą paskelbia parengdamas pareiškimą, kuriame aprašo testamentą būklę ir pažymi apie testamentą voko atplėšimą. Pareiškimą pasirašo testamentą įteikęs asmuo ir notaras. Popieriuje užrašytas testamentas pridodamas prie pareiškimo, o minėti asmenys ant kiekvieno puslapio užrašo savo inicialus.

Jeigu testamentas buvo perduotas saugoti notarui (ZN 25 straipsnio 2 dalis), minėtus veiksmus atlieka atitinkamas notaras.

5.2 priimti pareiškimą dėl paveldėjimo atsisakymo arba priėmimo?

Palikimas paveldimas jį priėmus. Priėmimas įsigalioja atsiradus palikimui.

Palikimas gali būti laikomas priimtu ne tik tada, kai jis tiesiogiai priimamas nedelsiant pateikus prašymą raštu, bet ir tada, kai, nesikreipdamas raštu, įpėdinis atlieka veiksmą, kuriuo aiškiai parodo savo ketinimą priimti palikimą, arba kai įpėdinis slepia paveldėtą turtą. Pastaruoju atveju įpėdinis netenka savo teisės gauti nusišlėptą palikimo dalį.

Apylinkės teisėjas, veikdamas bet kurios suinteresuotosios šalies prašymu ir iškvietęs paveldėjimo teisę turintį asmenį, nustato terminą, per kurį tas asmuo turi padaryti pareiškimą dėl palikimo priėmimo arba atsisakymo. Jeigu įpėdiniui iškeliami teismo byla, terminą nustato bylą nagrinėjantis teismas.

Jeigu įpėdinis per nustatytą terminą nepadaro pareiškimo, jis netenka teisės priimti palikimo.

Šiuo atveju įpėdinio pareiškimas įregistruojamas specialiaame palikimo priėmimo ir atsisakymo pareiškimų registre.

Palikimo atsisakymui taikoma tokia pat procedūra ir jis įregistruojamas tokia pat tvarka.

Taip pat turėtų būti atsižvelgiama į Vietos mokesčių ir rinkliavų įstatymo (bulg. *Zakon za mestnite danatsi i taksi*) 43 straipsnyje nustatytą prievolę bankams, draudimo įmonėms ir kitoms korporacijoms, taip pat kitiems subjektams, kurie saugo palikimui, apie kurio atsiradimą jie žino, priklausančius indėlius arba yra įsipareigoję grąžinti šiam palikimui priklausančius vertybinius popierius, pinigus arba kitą turtą, nusižįsti to turto apyrašą savivaldybei, kurioje atsirado palikimas, kol tas turtas nebuvo išmokėtas, pristatytas ar perduotas.

5.3 priimti pareiškimą dėl testamentinės išskirtinės priėmimo arba atsisakymo?

Taikoma palikimo priėmimo arba atsisakymo procedūra.

5.4 priimti pareiškimą dėl privalomosios palikimo dalies priėmimo arba atsisakymo?

Privalomosios palikimo dalies atsisakymui arba priėmimui netaikoma jokia speciali procedūra. Teisę gauti privalomąją palikimo dalį turintis įpėdinis, kuris negali gauti visos šios dalies dėl testamentinių išskirtinių arba dovanų, gali prašyti teismo sumažinti tokias testamentines išskirtines ir dovanas tiek, kiek reikia privalomajai palikimo daliai patenkinti išieškojus testamentines išskirtines ir dovanas iš atitinkamo įpėdinio; ši nuostata netaikoma įprastoms dovanoms. Jeigu įpėdinis, kurio privalomajai palikimo daliai daromas neigiamas poveikis, įgyvendina paveldėjimo teises asmenų, kurie nėra įpėdiniai pagal įstatymą, atžvilgiu, jis turi būti priėmęs palikimą remdamasis išsamiu palikimo apyrašu.

Siekiant nustatyti palikimo dalį, kuria galima disponuoti, ir įpėdinio privalomosios palikimo dalies dydį, visas testatoriui jo mirties metu priklausantis turtas sudaro palikimą, iš kurio pagal Paveldėjimo įstatymo 12 straipsnio 2 dalį atskaičiuojamos skolos ir bet koks palikimo vertės padidėjimas. Tuomet pridodamos dovanos, išskyrus įprastas dovanas; šiuo atveju atsižvelgiama į dovanų statusą jų įteikimo metu ir jų vertę palikimo atsiradimo metu, jeigu dovanos yra susijusios su nekilnojamuoju turtu, arba vertę jų įteikimo metu, jeigu dovanos yra susijusios su kilnojamuoju turtu.

Testamentinė valia proporcingai sumažinama nedarant skirtumo tarp įpėdinių ir testamentinės išskirtinės gavėjų, išskyrus atvejus, kai testatorius nurodė kitaip.

6 Trumpai aprašykite nacionalinės teisės procedūrą, pagal kurią sprendžiami paveldėjimo klausimai, įskaitant turto realizavimo ir padalijimo klausimus (taip pat nurodykite, ar paveldėjimo procedūrą turi pradėti teismas ar kita kompetentinga institucija, ar ji pradeda automatiškai).

Palikimas likviduojamas teismui arba savanoriškai padalijus turtą.

Kiekvienas bendraturtis turi teisę į palikimo padalijimą, nepaisant jo palikimo dalies dydžio. Kai įmanoma, kiekvienas įpėdinis gali pareikalauti savo dalies natūra, o dalių nevienodumas išlyginamas pinigais.

Savanoriškas palikimo padalijimas vykdomas visų bendraturčių sutikimu, sudarant sutartį. Pagal Nuosavybės įstatymo 35 straipsnio 1 dalį savanoriškas kilnojamojo turto, kurio vertė viršija 50 BGN, arba nekilnojamojo turto padalijimas turi būti vykdomas raštu, o parašus turi patvirtinti notaras. Savanoriško palikimo padalijimo atveju kiekvieno bendraturčio sąlyginė palikimo dalis visame palikime tampa atskira ir nepriklausoma nuosavybės į faktinę bendro turto dalį teise.

Teisminis palikimo padalijimas vykdomas laikantis specialios Civilinio proceso kodekso 341 straipsnyje ir tolesniuose straipsniuose nustatytos procedūros.

Prašymui dėl turto padalijimo netaikomi jokie ieškinio senaties terminai. Ginčo procedūrą sudaro du etapai.

Pirmas etapas yra susijęs su palikimo padalijimo priimtinumu.

Vienas iš įpėdinių, kuris prašo padalyti palikimą, apylinkės teismui pateikia rašytinį prašymą, prie kurio prideda:

- 1) testatoriaus mirties liudijimą ir paveldėjimo pažymėjimą;
- 2) palikimo pažymėjimą arba kitus su palikimu susijusius rašytinius įrodymus;
- 3) prašymo ir jo priedų kopijas, kad po vieną iš jų atitektų kitiems įpėdiniams.

Per pirmą teismo posėdį bet kuris kitas įpėdinis gali pateikti rašytinį prašymą į palikimą įtraukti kitą turtą. Taip pat per pirmą teismo posėdį bet kuris iš įpėdinių gali ginčyti kito įpėdinio teisę dalyvauti dalijant palikimą, savo palikimo dalies dydį arba sprendimą į palikimą įtraukti tam tikrą turtą.

Palikimo padalijimo byloje teismas nagrinėja ginčą, susijusį su kilme, įvaikinimu, testamentais, rašytinių įrodymų arba prašymų pakeisti testamentinę valią arba dovanų vertę autentiškumu.

Pirmas etapas baigiamas priimant sprendimą dėl palikimo padalijimo priimtinumo. Teismas nustato, koks turtas kokiems asmenims turi būti padalijamas ir kiekvieno įpėdinio palikimo dalį. Priimdamas sprendimą dėl kilnojamojo turto padalijimo priimtinumo, teismas taip pat nusprendžia, kuriam iš dalytojų turi priklausyti turtas.

Tame pačiame arba vėlesniame sprendime, jeigu vienas ar daugiau įpėdinių nepasinaudoja palikimu pagal savo paveldėjimo teises, teismas įpėdinio prašymu gali nuspręsti, kurie įpėdiniai koku turtu naudosis, kol bus padalytas palikimas, arba kokias sumas turto naudotojai turi sumokėti kitiems įpėdiniams už turto naudojimą.

Antrame etape dalijamas pats palikimas. Nustačius palikimo dalis, kiekvienam iš dalytojų suteikiama išimtinė nuosavybės teisė į konkretų turtą. Tai daroma parengiant pareiškimo dėl palikimo padalijimo projektą ir traukiant burtus. Teismas pareiškimą dėl palikimo padalijimo parengia remdamasis eksperto išvada, kuri parengiama pagal Paveldėjimo įstatymą. Parengęs pareiškimo dėl palikimo padalijimo projektą, teismas iškviečia šalis, įteikia joms pareiškimą ir išklauso jų prieštaravimus. Po to teismas savo sprendime surašo ir paskelbia galutinį pareiškimą dėl palikimo padalijimo. Įsiteisėjus teismo sprendimui, kuriame surašytas pareiškimas dėl turto padalijimo, teismas kviečia šalis traukti burtų. Teismas paveldėtą turtą dalytojams gali padalyti be burtų traukimo procedūros, jeigu palikimo dalių nustatymas ir burtų traukimas yra neįmanomas arba per daug sudėtingas.

Jeigu turtas yra nedalijamas ir jo negalima priskirti nė vienai palikimo daliai, teismas nusprendžia jį parduoti viešame aukcione. Palikimo padalijimo šalys gali teikti pasiūlymus viešame aukcione.

Kai nedalijamas turtas yra būstas, buvęs bendrąja jungtine sutuoktinių nuosavybe, kuri buvo likviduota mirus sutuoktiniui arba nutraukus santuoką, o pergyvenęs arba buvęs sutuoktinis, kuriam buvo suteiktos tėvų teisės santuokinių vaikų atžvilgiu, neturi nuosavo būsto, teismas gali to sutuoktinio prašymu naudoti būstą kaip palikimo dalį, o kitiems dalytojams palikimo dalį suteikti kito turto arba grynųjų pinigų forma.

Kai nedalijamas turtas yra būstas, kiekvienas dalytojas, jame gyvenęs palikimo atsiradimo metu ir neturintis jokio kito būsto, gali prašyti būstą jam priteisti kaip palikimo dalį, o kitiems dalytojams palikimo dalį suteikti kito turto arba grynųjų pinigų forma. Jeigu šias sąlygas tenkina keletas dalytojų, kurie pateikia su tokiu turtu susijusį reikalavimą, pirmenybė teikiama didžiausią kainą pasiūliusiam asmeniui.

Prašymą dėl turto perdavimo galima pateikti ne vėliau kaip per pirmą teismo posėdį po to, kai teismo sprendimas dėl palikimo padalijimo priimtinumo tampa vykdytinas. Turtas įvertinamas atsižvelgiant į faktinę jo vertę.

Jeigu reikalavimai patenkinami grynaisiais pinigais, mokestis, įskaitant įstatyme nustatytas palūkanas, turi būti sumokamas per šešis mėnesius nuo sprendimo dėl turto perdavimo įsiteisėjimo dienos.

Dalytojas, kuris gavo su jo palikimo dalimi susijusį turtą, savininku tampa po to, kai per nurodytą terminą grynaisiais pinigais sumoka mokestį, įskaitant įstatyme nustatytas palūkanas. Per nurodytą terminą nesumokėjęs mokesčio, sprendimas dėl turto perdavimo nustoja galioti pagal įstatymą, o turtas parduodamas viešame aukcione. Turtas gali būti perduodamas kitam dalytojui, kuris atitinka reikalavimus ir per nustatytą terminą pateikė prašymą dėl perdavimo; šiuo atveju turtas neparduodamas viešame aukcione, jeigu kitas dalytojas nedelsdamas sumoka vertinimo kainą, iš kurios atskaičiuojama jam tenkanti vertinimo kainos dalis. Pajamos kitiems dalytojams padalijamos proporcingai.

Teisminė palikimo padalijimo byla gali būti nutraukta, o palikimas gali būti likviduojamas remiantis šalių pasiektu ir teismo patvirtintu susitarimu.

7 Kaip ir kada asmuo tampa įpėdiniu ir testamentinės išskirtinės gavėju?

Palikimas paveldimas jį priėmus. Iki palikimo priėmimo asmuo, turintis teisę paveldėti, gali administruoti palikimą ir, siekdamas jį apsaugoti, pareikšti ieškinius dėl valdymo.

8 Ar įpėdiniai atsako už mirusiojo skolas, ir jei taip, kokiomis sąlygomis?

Įgydamas atitinkamą mirusiojo palikimo dalį (nepadalytą palikimo dalį), kiekvienas įpėdinis arba testamentinės išskirtinės gavėjas įgyja sąlyginę testatoriaus turto ir palikimo skolų dalį.

Atsižvelgdami į savo palikimo dalių dydį, palikimą priėmę įpėdiniai atsako už palikimo skolas.

Įpėdinio, kuris palikimą priėmė pagal apyrašą, atsakomybė negali viršyti gauto palikimo vertės.

Palikimo priėmimas pagal apyrašą turi būti atliekamas raštu apylinkės teisėjo akivaizdoje per tris mėnesius nuo tos dienos, kurią įpėdinis sužinojo apie palikimo atsiradimą. Apylinkės teisėjas šį galutinį terminą gali pratęsti ne ilgiau kaip trims mėnesiams. Apie palikimo priėmimą įrašoma specialiame teismo registre.

Neveiksnūs asmenys, vyriausybė ir nevyriausybines organizacijas palikimą priima tik pagal apyrašą.

Jeigu vienas įpėdinis palikimą priima pagal apyrašą, kiti įpėdiniai taip pat gali pasinaudoti apyrašu, nepažeisdami savo teisės priimti palikimą arba jo atsisakyti.

Palikimo apyrašas sudaromas Civilinio proceso kodekse nustatyta tvarka.

Palikimo kreditoriai ir testamentinės išskirtinės gavėjai per tris mėnesius nuo palikimo priėmimo gali siekti atskirti mirusiojo turtą nuo įpėdinio turto. Toks atskyrimas nekilnojamojo turto atveju atliekamas Kadastro ir turto registro įstatyme (bulg. *Zakon za kadastara i imotniya registar*) nustatyta tvarka padarant įrašą mirusiojo nekilnojamojo turto registracijos dokumente, o kilnojamojo turto atveju pateikiamas prašymas apylinkės teisėjui ir šis prašymas įtraukiamas į specialų palikimo priėmimo ir atsisakymo pareiškimų registrą.

Atskyrimo paprašiusiems palikimo kreditoriams ir testamentinės išskirtinės gavėjams teikiama pirmenybė kitų kreditorių ir testamentinės išskirtinės gavėjų atžvilgiu. Jeigu atskyrimo yra paprašę ir kreditoriai, ir testamentinės išskirtinės gavėjai, kreditoriams teikiama pirmenybė testamentinės išskirtinės gavėjų atžvilgiu.

Mirusiojo atžvilgiu išduotas vykdomasis raštas gali būti vykdomas net ir jo įpėdinių turto atžvilgiu, nebent įpėdiniai įrodo, kad jie atsisakė palikimo arba jį priėmė pagal apyrašą. Jeigu įpėdinis palikimo nepriėmė, vykdymo pareigūnas pagal Paveldėjimo įstatymo 51 straipsnį nustato terminą, apie įpėdinio pareiškimą pranešdamas atitinkamam apylinkės teisėjui, kad pareiškimą būtų galima tinkamai užregistruoti.

Vienas konkretus atvejis, kuriuo įpėdinis atsako už mirusiojo skolas, aptariamas Kovos su korupcija ir neteisėtu būdu įgyto turto konfiskavimo įstatymo (bulg. *Zakon za protivodeystvie na koruptsiyata i za otnemane na nezakonno pridobitoto imushtestvo*) 150 straipsnyje, kuriame teigiama, kad neteisėtu būdu įgyto turto dalis, kurią gavo įpėdiniai ar testamentinės išskirtinės gavėjai, iš jų taip pat konfiskuojama.

Tokiais atvejais valstybės teisės pagal įstatymą išnyksta praėjus dešimties metų senaties terminui, kuris pradedamas skaičiuoti nuo turto įgijimo dienos. Tačiau pagal įstatymo IV skirsnį proceso laikotarpiui senaties terminas sustabdomas.

9 Kokių dokumentų ir (arba) informacijos paprastai reikalaujama registruojant nekilnojamąjį turtą?

Paskelbtų testamentų, susijusių su nekilnojamoju turto ir teisėmis į nekilnojamąjį turtą, kopijos turi būti registruojamos. Jeigu testamentas yra universalusis, nekilnojamojo turto buvimo atitinkamoje teismo apylinkėje faktas patvirtinamas surašant deklaraciją, kurioje paveldėtojo parašą patvirtina notaras, nurodymas nekilnojamąjį turtą, esantį atitinkamoje teismo apylinkėje, apie kurį paveldėtojas turi žinių. Deklaracija kartu su testamentu teikiama turto buvimo apylinkės teisėjui, kuris tokią deklaraciją įregistruoja.

Registraciją atliekantis teisėjas liepia nekilnojamojo turto buvimo vietos registro įstaigai įregistruoti turtą padarant atitinkamus registracijos įrašus visuomenei prieinamuose registruose.

Prie registracijos prašymo pridedamos dvi notaro patvirtintos testamentų, susijusių su nekilnojamoju turto ir teisėmis į nekilnojamąjį turtą, kopijos.

Kiti dokumentai, kurie privalo būti registruojami, yra nekilnojamojo turto padalijimo sutartys, tokio turto teismo padalijimo pareiškimai, galutiniai teismo sprendimai, naudojami vietoje minėtų pareiškimų, ir mirusiojo kreditorių arba testamentinės išskirtinės gavėjų prašymai atskirti mirusiojo nekilnojamąjį turtą.

9.1 Ar administratorius skiriamas privalomai arba privalomai to paprašius? Jei jis skiriamas privalomai arba privalomai to paprašius, kokių veiksmų tam reikia imtis?

Administratoriaus paskirti neprivaloma. Testatorius gali pavesti administravimo funkcijas vienam arba keliems veiksniams asmenims.

Bet kurios suinteresuotosios šalies prašymu palikimo atsiradimo vietos apylinkės teisėjas gali nustatyti terminą, per kurį įgaliotasis asmuo gali sutikti su paskyrimu. Jeigu terminas pasibaigia ir įgaliotasis asmuo nesutiko su paskyrimu, laikoma, kad jis atsisakė paskyrimo.

Apylinkės teisėjas gali atleisti palikimo administratorių, jeigu jis veikia aplaidžiai, nėra veiksnus arba veikia su administratoriaus pareigomis nesuderinamu būdu.

9.2 Kas įgaliotas vykdyti mirusiojo paskutinę valią ir (arba) administruoti turtą?

Žr. atsakymą į ankstesnį klausimą.

Apskritai, jeigu mirusysis nepalikio testamentą arba nepaskyrė savo testamentą administratoriaus, administruoti palikimą ir pareikšti ieškinius dėl valdymo, siekdamas jį apsaugoti, iki bus priimtas palikimas, gali bet kuris paveldėjimo teisę turintis asmuo.

Įpėdinis, priėmęs palikimą pagal apyrašą, jį administruoja; įpėdinis privalo palikimą administruoti taip pat rūpestingai, tarsi tvarkytų savo paties reikalus. Šis įpėdinis negali perleisti nekilnojamojo turto penkerius metus nuo palikimo priėmimo, o kilnojamojo turto – trejus metus, nebent apylinkės teisėjas duoda leidimą tai daryti; priešingu atveju įpėdinio atsakomybė už mirusiojo skolas tampa neribota. Šis įpėdinis turi už savo administravimą atsiskaityti kreditoriams ir testamentinės išskirtinės gavėjams.

Jeigu asmens, turinčio teisę paveldėti, gyvenamoji vieta yra nežinoma, arba jo gyvenamoji vieta yra žinoma, tačiau asmuo nesiėmė administruoti palikimo, apylinkės teisėjas savo iniciatyva arba suinteresuotųjų šalių prašymu paskiria palikimo administratorių.

Administratorius turi parengti palikimo turto apyrašą. Administratorius teikia ieškinius dėl palikimo turto ir skolų ir atsiliepiamus į tokius ieškinius. Siekdamas grąžinti palikimo skolas, įvykdyti testamentines išskirtines ir parduoti nekilnojamąjį turtą, administratorius turi gauti apylinkės teisėjo leidimą.

9.3 Kokie yra administratorių įgaliojimai?

Palikimo administratorius privalo parengti palikimo turto apyrašą ir iškviesti įpėdinius ir testamentinės išskirtinės gavėjus, kad jie dalyvautų šioje procedūroje. Palikimo administratorius pradeda disponuoti palikimu ir administruoja jį tiek, kiek reikia testamentinei valiai įvykdyti.

Palikimo administratorius neturi įgaliojimų perleisti turto, išskyrus atvejus, kai to reikia ir kai tai leidžia apylinkės teisėjas, kuris sprendimą priima išklausejęs įpėdinius.

Atvejus, kai administratorių skiria apylinkės teisėjas, žr. atsakyme į 9.2 klausimą.

10 Kokie dokumentai vykdam paveldėjimo procedūrą ar ją užbaigus pagal nacionalinę teisę paprastai išduodami paveldėtojų statusui ir teisėms patvirtinti? Ar jie turi konkrečią įrodomąją galią?

Jeigu testatorius paliko ranka surašytą testamentą, notaras paskelbia testamentą, parengia pareiškimą, aprašo testamentą būklę ir užrašo pastabą apie testamentą voko atplėšimą.

Įpėdiniai pagal įstatymą teises įgyja, kai jiems savivaldybės, kurioje buvo paskutinis nuolatinis mirusiojo adresas, meras išduoda paveldėjimo pažymėjimą. Paveldėjimo pažymėjimai išduodami tik tiems asmenims, kurie palikėjo mirties dieną yra įregistruoti gyventojų registre ir kuriems buvo išduotas palikėjo mirties liudijimas.

Jeigu mirusysis nėra Bulgarijos pilietis, tačiau yra įtrauktas į gyventojų registrą ir jo mirties liudijimas nėra parengtas Bulgarijos teritorijoje, tam, kad būtų išduotas paveldėjimo pažymėjimas, turi būti pateikta užsienio vietos civilinės būklės registro darbuotojo parengta mirčių registro įrašo kopija arba jo išrašas. Jeigu gyventojų registre nėra visų duomenų, reikalingų pažymėjimui išduoti, turi būti pateiktas valstybės, kurios pilietis asmuo yra, kompetentingų institucijų išduotas oficialus dokumentas, skirtas asmens santuokinei padėčiai, informacijai apie sutuoktinį ir apie pirmosios eilės tiesiosios linijos kraujo giminaičius bei antrosios eilės šoninės linijos giminaičius patvirtinti.

Pažymėjimas išduodamas pagal Civilinės registracijos įstatymo 24 straipsnio 2 dalį ir Pažymėjimų išdavimo pagal gyventojų registrą taisyklių 9 straipsnį.

Pažymėjimas išduodamas įpėdinui pagal įstatymą, jo teisiniu atstovui arba trečiosioms šalims, jeigu pastarosioms pažymėjimo reikia teisėtiems įgaliojimams vykdyti arba joms aiškiai suteikti notaro patvirtinti įgaliojimai.

Kad pažymėjimas būtų išduotas, būtina pateikti šiuos dokumentus:

– civilinės būklės registro (bulg. GRAO) informacijos centro nustatytos formos prašymą, kuriame nurodomi duomenys apie įpėdinius ir kurį turi pateikti įpėdinis arba jo įgaliotasis asmuo;

– civilinės būklės registro (bulg. GRAO) informacijos centro nustatytos formos prašymą, kuriame nurodomi duomenys apie įpėdinius ir kurį turi pateikti įpėdinis arba jo įgaliotasis asmuo;

- mirties liudijimo (jeigu jį išdavė kita savivaldybė) kopiją;
- pareiškėjo asmens dokumentą;
- notaro patvirtintą įgaliojimą, jeigu prašymą teikia įgaliotas atstovas.

Šis tinklalapis priklauso portalui [Jūsų Europa](#).

Laukiame jūsų [atsiliepimų](#) apie tai, kiek naudinga pateikta informacija.

Your
Europe

This webpage is part of an EU quality network

Paskutinis naujinimas: 03/09/2021

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos Europos teismo tinklo kontaktinės įstaigos. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Nei Europos teismas, nei Europos Komisija nepriima atsakomybės ar įsipareigojimų dėl šiame dokumente pateiktos arba nurodytos informacijos arba duomenų. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisyklės rasite puslapyje „Teisinė informacija“.